

เอกสารรายงานการถอดบทเรียน ๑

หัวข้อ

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จัดทำโดย กลุ่มกาสะลอง

เอกสารรายงานนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๕ (ยธก.๑๕)
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ยชก. 15 กลุ่มกาสะลอง¹

บทนำ (Introduction)

เมื่อพูดถึง “ด่านตำรวจ” คำนี้มีผลต่อความรู้สึกของประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง ด้านยาเสพติด ด้านจับความเร็ว ด้านตรวจระดับแอลกอฮอล์ ด้านควันดำ สารพัด ด้านเหล่านี้ล้วนมีเรื่องเล่าและก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนในด้านลบและถูกตีแผ่เป็นข่าวที่กระทบภาพลักษณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจรายวันสอดคล้องกับทัศนคติของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่พบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจรมากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมการจราจรตามท้องถนน การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด การสอดส่องตรวจตรา และจับกุมผู้กระทำความผิด ด้านการบังคับใช้กฎหมายจราจร รวมไปถึงการให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายจราจร (อชิรวิทย์ สุพรรณเภสัช, 2547) และการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการตั้งด่านตรวจ จุดสกัด จุดตรวจของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่เห็นว่า ความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ในการตั้งด่านตรวจ จุดสกัด จุดตรวจของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน ความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ทุ่มลงไปในพื้นที่ที่มีการตั้งด่าน การบรรลุผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจรัฐ ความเข้มงวดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยอยู่ในระดับน้อย (ไพรัช จ๊ะอาแซ, 2562) รวมทั้งสอดคล้องกับผลสำรวจของเอแบคโพลล์ เรื่อง การสำรวจภาพลักษณ์ตำรวจไทยในสายตาประชาชน เห็นว่า ปัญหาที่พบเจอจากการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุดคือ การเรียกรับสินบนจากการตั้งด่านตรวจจับและขออุปัชชีและร้อยละ 88 จะจ่ายสินบนเมื่อเจ้าหน้าที่ร้องขอ ในปัจจุบันแม้ว่าการตั้งด่านหรือจุดตรวจ จะไม่ใช่สาเหตุหลักของการเกิดปัญหาการจราจรบนท้องถนน แต่ก็ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่มักจะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นข่าวหรือประเด็นทางสังคมนำมาซึ่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนโดยมิใช่เพียงแต่ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบังคับใช้กฎหมายจราจรของเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่ยังสามารถขยายวงกว้างไปสู่ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยภาพรวม

¹ ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15 กลุ่มกาสะลอง ปรากฏรายนามตามภาคผนวก ก.

โหมบอห้ามตั้ง! มาร์ค พักบุล โวยถ่านลอยทำรถติด คนเดือดร้อน (คลิป)

กำลังขับรถไปเล่นดนตรีที่อยุธยา อยู่ๆตำรวจทางหลวงเดินมากลางถนน เพื่อบอกกลับล้อคืนข้างหลังที่อยู่เลนขวาสุดให้หยุด เป็นถ่านลอย ยืนกันอยู่ 2 คน เราเป็นคันตรงกลาง มีรถอยู่ข้างหน้าเราคันหนึ่ง เราเบรคทัน แต่ล้อเบรคไม่ทันชนรถเรา ก็ตำรวจ เอฟไฟค์ของกษโธณเต็มๆ เราทางตาแตก เลือดไหลเต็มเสื้อ คอชนีหามมอเรียบร้อย อยู่สถานีตำรวจแล้ว พอเจอตำรวจ ตำรวจพูดจาเหมือนไม่ใช้ความผิดตำรวจ บอกว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ ควรรู้สึกยังใจดี

ภาพที่ 1 ภาพข่าวเกี่ยวกับการตั้งถ่านของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน

แม้การตั้งถ่านจะมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันอาชญากรรมหลายด้าน อาทิ การรักษาความสงบเรียบร้อยให้สังคม เช่น การลดอุบัติเหตุและความสูญเสียที่เกิดจากการเมาแล้วขับ การสกัดกั้นอาชญากรรม การกวดขันวินัยจราจร แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การตั้งถ่านของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันนำมาซึ่งข้อกังขาของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการตั้งถ่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด กรณีภาพข่าวสะท้อนกรณีศึกษาต่อการตั้งถ่านต่างของเจ้าหน้าที่ ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 สถานีตำรวจ สภ. สุขุมล จังหวัดสกลนคร ได้โพสต์ข้อความพร้อมภาพเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งถ่านบนถนนสายรอง บ้านบอน โดยสองฝั่งถนนเต็มไปด้วยทุ่งนา พร้อมข้อความขอภัยในความไม่สะดวก เนื่องจากถนนดังกล่าวมีผู้เสียชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุจึงแนะนำให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ภายหลังมีการแชร์ภาพดังกล่าวออกไป มีบางส่วนวิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมของการไปตั้งถ่านจุดตรวจดังกล่าว

กรณีศึกษาที่ 2 ผู้เสียหายเป็นหญิงสาว ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ด่านเรียกหยุดรถพร้อมถูกแจ้งข้อหาว่าเป็นคนต่างด้าว ก่อนจะคุมตัวตนและลูกไปกักตัวในป้อมตำรวจ อ. แม่สวและให้นำเงิน 50,000 บาทมาประกัน หลังจากนั้น ผู้เสียหายรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงให้บัตรเอทีเอ็มแก่เจ้าหน้าที่ พร้อมกับบอกรหัสบัตรไป

เจ้าหน้าที่จึงเบิกเงินไปทั้งหมด 140,000 บาทถ้วน โดยมีการโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ใหญ่บ้านก่อนแล้วจึงไปเอาเงินจากผู้เสียหายอีกคน จำนวน 160,000 บาท รวมเป็น 300,000 บาท ก่อนถูกปล่อยตัวออกมา

กรณีศึกษาที่ 3 กรณีนี้ภรรยาถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกลางถนน เรียกบังคับรถให้จอดอย่างกะทันหัน ไม่มีกรวยยาง ป้ายสัญญาณไฟจุดตรวจตามรูปแบบทำให้เกิดรถชนกันเสียหายทั้งทรัพย์สินและบาดเจ็บ

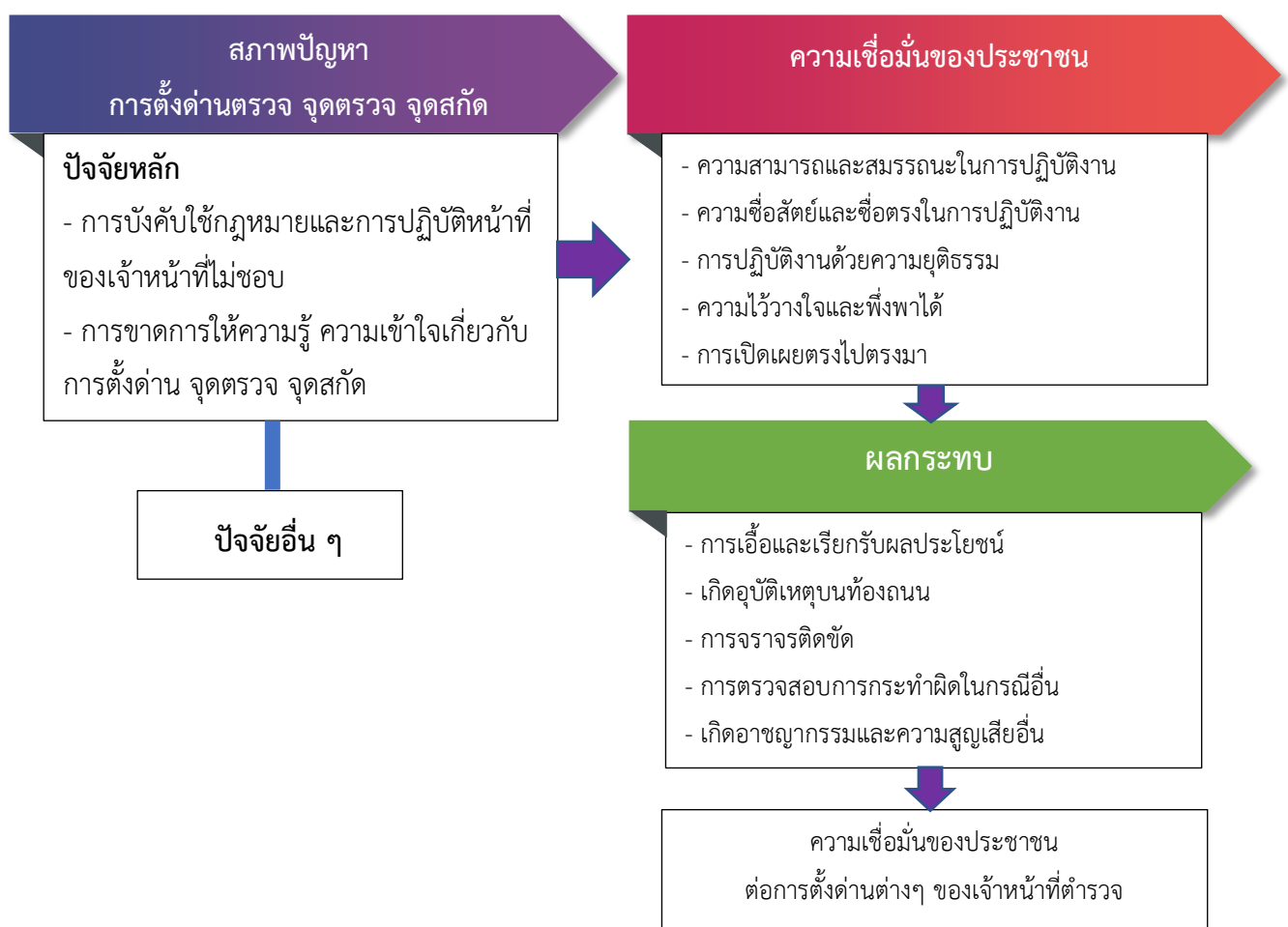
กรณีศึกษาที่ 4 ผู้เสียหายกำลังขับรถไปทำธุระ แต่ระหว่างทางกลับเจอด่านลอยที่ไม่มีป้ายตั้งบอกล่วงหน้า ทำให้รถติดเป็นจำนวนมาก พร้อมถามว่า "เขาห้ามตั้งด่านแล้วไม่ใช่หรือ" แต่ทางเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ตอบอะไร แต่กลับแจ้งว่าขับรถเร็วเกินอยู่ที่ 130 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

กรณีศึกษาที่ 5 “ผมเพื่อนโชค” จากกรณีผู้เผยแพร่คลิปวิดีโอการตั้งด่านจราจรของ ตำรวจ สภ.ทุ่งใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช โดยมีชายคนหนึ่งอ้างตัวเป็นอธิบดีศาลอาญาทุจริตภาค 8 ที่ศาลแขวงจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ยอมให้ตำรวจไปจับกุมพร้อมกับบอกว่าตนเองเป็นเพื่อนกับนายตำรวจใหญ่ในพื้นที่นำมาสู่การสั่งย้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 นายในคลิปออกจากงานจราจรในเวลาต่อมา ทว่าคำสั่งดังกล่าวทำให้เกิด “อารมณ์เดือดดาล” บนโลกออนไลน์ ชาวเน็ตวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก จนท้ายที่สุดทางหน่วยตำรวจในพื้นที่ได้ยกเลิกคำสั่งย้ายเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 นาย นำมาซึ่งประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมมากมาย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจเอาคลิปมาเผยแพร่หรือไม่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการตั้งด่าน ตรวจค้นโดยชอบหรือไม่

จากผลการศึกษาวิจัย ผลการสำรวจ และภาพข่าวได้นำมาซึ่งประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ได้แก่ กรณีศึกษาที่ 1 การตั้งด่านในแต่ละพื้นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานใด กรณีศึกษาที่ 2 การเรียกรับสินบนหรือการทุจริตคอร์รัปชัน กรณีศึกษาที่ 3 -5 มาตรฐานในการตั้งด่าน การเรียกให้หยุดเพื่อตรวจค้น รวมไปถึงอำนาจในการเผยแพร่ภาพการกระทำความผิดมีความชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักการค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยซึ่งจะไม่กระทบกับประชาชนมากนักเพราะเน้นตรวจค้นกับผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดกฎหมาย แต่เมื่อนำมาใช้กับประชาชนที่สัญจรบนท้องถนน เช่น มีการกั้นช่องจราจร ขอตรวจไปจับกุม ก็ทำให้เป็นปัญหากับคนจำนวนมาก "คนขับรถถูกสงสัยเป็นผู้ร้ายกันหมด" ในขณะที่ พ.ศ.ทางหลวง พ.บ.ร.2535 มาตรา 38-39 กำหนดไว้ว่า ห้ามกระทำหรือตั้งวางสิ่งต่างๆ เพื่อปิดกั้นทาง"เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดินเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้เดินทางสัญจรได้" โดยสะดวกและปลอดภัย รวมไปถึงการตั้งด่านและการเรียกรับผลประโยชน์และส่วยต่าง ๆ การทุจริตและประพฤตินิยมที่ชอบที่ส่งผลต่อต้นทุนของผู้ประกอบการ ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุและความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ปัญหาเหล่านี้ ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในสังคมที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเท่านั้น แต่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาพรวม นอกจากประเด็นปัญหาด้านการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายแล้ว ในส่วนของความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ก็เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้กลุ่มผู้ศึกษามุ่งที่จะนำมาเป็นประเด็นในการถอดบทเรียน เพื่อทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ตลอดจน

ผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมไปถึงวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ อันจะยังผลต่อการรับรู้ และยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตามลำดับต่อไป โดยการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative method) ด้วยการสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ official record (และหลักคิดการจัดการที่มุ่งที่ตัวปัญหาเป็นสำคัญ) Problem Oriented Approach (เพื่อสืบค้นและวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ผลกระทบ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กฎหมาย กฎ ระเบียบ

หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด 0625.23/3779 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2540 และหนังสือ ตร. 0077.34/5578 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2556 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ได้กำหนดสาระสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ 1. นิยามของจุดตรวจ ด่านตรวจ และจุดสกัดซึ่งมีความแตกต่างกัน

2. การจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด 3. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจ 4. การควบคุม ตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ 5. มาตรการป้องกันการเรียกรับผลประโยชน์และพฤติกรรมที่จะส่งไปในทางทุจริตและการสร้างความเดือดร้อน โดยมาตรการตั้งด่านมีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ **1. ด่านตรวจ** คือ สถานที่ทำการของตำรวจ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นจับกุมในเขตทางเดินรถโดยต้องระบุสถานที่ไว้ชัดเจนเป็นการถาวร **2. จุดตรวจ** คือ สถานที่ปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เพื่อตรวจค้นจับกุมในเขตทางเดินรถเป็นการชั่วคราว โดยมีเหตุผลเท่าที่จำเป็นอย่างยั่งยืนและต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ความจำเป็นคือป้องกันปัญหาจราจรหรือความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ต้องมีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายว่า “หยุด” ทั้งจะต้องเป็นสถานที่เปิดเผยป้องกันความเคลือบแคลงสงสัยจากประชาชนคำนึงถึงสภาพจราจรความปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นสำคัญ และ **3. จุดสกัด** คือ สถานที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อตรวจค้นจับกุมในเขตทางเดินรถเป็นการชั่วคราว, โดยมีระยะเวลาเท่าที่จำเป็นอย่างยั่งยืนแต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วต้องยุบเลิกจุดตรวจทันที

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไพรัช เจ๊ะอาแซ (2562) ได้ประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการตั้งด่านตรวจ จุดสกัด จุดตรวจของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า ความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน ความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ทุ่มลงไปในพื้นที่ที่มีการตั้งด่าน การบรรลุผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจรัฐ ความเข้มงวดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยอยู่ในระดับน้อย โดยรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานควรมีการทบทวนนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐใหม่ พร้อมจัดอบรมในการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่

ศิริยุภา ลาน้ำเที่ยง และปิยะพงษ์ บุชบงก์ (2560) ได้ศึกษากลยุทธ์การตั้งจุดตรวจของตำรวจกับมุมมองและแนวทางหลักเลี่ยงการใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะเมื่อเผชิญกับการตั้งจุดตรวจ เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจควรพัฒนาความเหมาะสมของสถานที่ตั้งจุดตรวจ การแต่งกายของเจ้าหน้าที่ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร ความเหมาะสมของเวลาในการตั้งจุดตรวจและพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อประชาชน และควรประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและผลจากการกระทำความผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ให้มากกว่านี้ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ขับขี่โดยเน้นระดับชุมชน อำเภอ การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติงานให้เพียงพอ รวมไปถึงงบประมาณเพื่อประชาสัมพันธ์งานจราจร บริหารงานด้วยระบบคุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์

พ.ต.อ. หญิง จินดา กลับกลาย (2559) เสนอแนวความคิดการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรทางถนนในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยการให้คนในชุมชนมาร่วมตั้งด่านชุมชนลดอุบัติเหตุแบบสหสาขา เพื่อสกัดกลุ่มเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โดยองค์ประกอบของด่านชุมชนจะประกอบไปด้วย อบต./เทศบาล ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลเสริมสุขภาพตำบล อปพร. อสม. ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือในชุมชน และกลุ่มอาสาสมัครอื่นๆ โดยบุคคลดังกล่าวจะมาร่วมตั้งด่าน

ชุมชน/จุดสกัด จำนวน 5-10 คนต่อจุด บริเวณทางเข้า-ออกชุมชน หรือจัดเป็นลักษณะด่านเคลื่อนที่ไปตั้งตามจุดเสี่ยง ณ ช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ โดยรูปแบบของด่านชุมชนต้องมีกรวย สัญญาณไฟ และอุปกรณ์จำเป็นต่างๆ ในการตั้งด่าน โดยวิธีการปฏิบัติของทีมที่อยู่ในด่านชุมชนคือ รมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องป้องกันอุบัติเหตุและสกัดคนเมาไม่ให้ขับขีและหยุดพักให้หายเมาก่อน ยึดรถชั่วคราว ถ้าเกิดการขัดขึ้นให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถส่งผลในการลดอุบัติเหตุในชุมชนได้

สุวิทย์ ภูหนองโอ) 2558(ได้สะท้อนในโครงการสำรวจทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนต่อจุดตรวจจราจรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น) พบว่า ปัญหาสำคัญที่ส่งผลการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ ร้อยละ 75 เกิดจากการที่ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายและกฎจราจรที่เกี่ยวข้องว่าตนเองต้องปฏิบัติตัวอย่างไร แม้จะมีตำรวจจราจรปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่ด่านก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่บนท้องถนน รวมทั้งการตั้งด่านตรวจมีความสับสนเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การแหกด่าน การขับรถพุ่งชนเจ้าพนักงานอุบัติเหตุทางท้องถนนที่มีผลให้เกิดอันตรายต่อเจ้าพนักงาน การทะเลาะวิวาทเนื่องจากอารมณ์ของประชาชนเมื่อถูกปรับ เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาชนมีความไม่พอใจในเรื่องการเปรียบเทียบปรับที่มีระยะเวลาเร็วเกินไป และยังมองว่าการเปรียบเทียบปรับ ณ ด่านตรวจเป็นการกระทำเพื่อหาผลประโยชน์ และการยึดกุญแจของผู้ขับขีที่ไม่มีใบขับขีเพื่อให้ไปจ่ายค่าปรับโดยทันทีถือเป็นการเอาเปรียบประชาชนอย่างยิ่ง และมีความเสี่ยงต่อมุมมองภาพลักษณ์ของตำรวจ เนื่องจากประชาชนบางส่วนไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีข้อเสนอแนวทางการแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ควรนำมาตรฐานสากลมาใช้ ควรลดการตั้งด่านที่มีบ่อยจนเกินไปเพราะไม่ช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ แต่ยิ่งทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจรติดขัดอีกและส่งผลต่อความเข้าใจของประชาชน ควรเว้นระยะการตั้งด่าน อาจเป็นการสุ่มตรวจแทนการตั้งด่านโดยมีระยะเวลาที่เหมาะสม กฎหมายที่ใช้บังคับจะต้องบังคับกับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างคนรวยกับคนจน หรือคนที่ม้อานาจกับคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม บทลงโทษคนกระทำความผิดที่มีความรวดเร็วเพื่อเป็นการป้องปรามและข่มขวัญยับยั้งคนในสังคมที่คิดจะกระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายจราจร ทั้งนี้ การตั้งด่านมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความเกรงกลัว และปฏิบัติตามกฎจราจรมากขึ้น เหมือนเป็นการป้องปรามผู้กระทำความผิดกฎระเบียบทางจราจรไปในตัว แต่ทุกอย่างย่อมมีสองด้านเสมอ การตั้งด่านอาจไม่ทำให้เกิดประโยชน์ได้ เนื่องจากทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น เพราะประชาชนที่เสียเงินจากค่าปรับย่อมมีความไม่พอใจ อีกทั้งในยุคปัจจุบันมีโซเชียลเน็ตเวิร์คที่เครือข่ายประชาชนแฉเตือนกันว่าการตั้งด่าน ณ จุดใดบ้าง อาจทำให้ผู้กระทำความผิดหลีกเลี่ยงเส้นทางนั้น

รายงานผลการดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม (2562) ระบุว่า ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง ความเชื่อถือในความสามารถ ความเชี่ยวชาญและความตั้งใจจริงของบุคคลหรือหน่วยงานจนทำให้เกิดความเต็มใจหรือยินยอมให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้น กระทำการใด ๆ ให้แก่ตนตามที่คาดหวังไว้โดยพร้อมยอมรับผลประโยชน์และความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว โดยมีองค์ประกอบ 8 ข้อ ได้แก่ 1) ความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงาน 2) ความซื่อสัตย์หรือซื่อตรงใน

การปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม 3) ความไว้วางใจได้หรือพึงพาอาศัยได้ 4) เปิดเผย ตรงไปตรงมา 5) ความเห็นใจ และการเอาใจใส่ 6) การใช้อำนาจ 7) ความคุ้มค่าจากการเสียเวลาและค่าใช้จ่าย และ 8) ความพึงพอใจ

3. ความเชื่อมโยงกับแผนและนโยบายระดับต่าง ๆ

1) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจระยะ 20 ปี ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดประเด็นการปฏิรูปกิจการตำรวจไว้ 10 ประเด็น โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจ จุดสกัดและจุดตรวจ ดังนี้ 1) ปรับปรุงการบริหารงานบุคคล โดยการปฏิรูประบบการศึกษาและฝึกอบรมข้าราชการตำรวจทุกระดับ ทุกสายงาน ให้ได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาของการรับราชการในแต่ละตำแหน่ง ปรับปรุงระเบียบด้านการเบิกจ่ายให้เหมาะสมกับการทำงานของตำรวจ 2) ปฏิรูประบบงานสอบสวนและการบังคับใช้กฎหมาย การสร้างความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนกับส่วนราชการอื่น องค์กรภาคธุรกิจเอกชน องค์กรเอกชนไม่แสวงหาผลกำไร ดำเนินการในลักษณะประชารัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย สร้างระบบตรวจสอบมาตรฐานวิชาชีพ การตรวจสอบเรื่องราวเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหา 3) ค่าตอบแทนและสวัสดิการเพื่อดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี การเสนอขอเพิ่มอัตราเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งพิเศษ ให้เหมาะสมสำหรับข้าราชการตำรวจที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย 4) การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การพัฒนาระบบตรวจสอบการใช้อำนาจของข้าราชการตำรวจระดับต่างๆ พัฒนางานตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบควบคุม การใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่สอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจ ใช้เทคโนโลยี บังคับใช้กฎหมายจราจร ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบด้านจราจร เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปรับค่านิยม ทศนคติ และวัฒนธรรมองค์กร

2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปตำรวจ คือ ยุทธศาสตร์ที่ : 6การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย และมีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง คือ การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

3) แผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความเสมอภาคเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติผ่านการพัฒนากลไกการบังคับตามกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำ มีความเสมอภาค

4) แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 - 2565 ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการบริหารงานยุติธรรมที่มีธรรมาภิบาลและโปร่งใสและสังคมมีความสงบเรียบร้อยและประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยมีแนวทางตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ผ่านการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิ เสรีภาพ กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

สาเหตุและผลกระทบ (Causes and Consequences)

สาเหตุ และผลกระทบของปัญหาการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนฯ ตามที่ทางกลุ่มได้มุ่งศึกษาและถอดบทเรียนเพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขนั้น ในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและผลกระทบทางกลุ่มได้พิจารณาตามตัวแบบการวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของปัญหาตามแนวทางผ้งต้นไม้ (Problem Tree Analysis) อันเป็นการสืบค้นถึงสาเหตุที่แท้จริงหรือรากเหง้าของปัญหาที่เกิดขึ้น (root-causes) ตลอดจนผลกระทบที่เป็นผลมาจากสภาพปัญหา โดยผลการวิเคราะห์ของทางกลุ่มผู้ศึกษาสามารถนำเสนอความได้ดังนี้

สาเหตุ (Causes): การพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ทางกลุ่มผู้ศึกษาวิเคราะห์ความแล้วเห็นว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ

1) **ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจฯ:** การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ถือเป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น การตั้งด่านแต่ละครั้งเพื่ออะไร และมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน ความแตกต่างระหว่างด่านที่ถูกตั้งตามกฎหมายกับด่านผิดกฎหมาย เช่น ด่านลอย รวมถึงการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งการเปรียบเทียบปรับหรือการจับกุมดำเนินคดี มีขั้นตอนและกระบวนการตามกฎหมายประการใด นอกจากนี้การที่ประชาชนไม่รู้สิทธิตามกฎหมาย เมื่อถูกเรียก ถูกจับบริเวณด่านตรวจหรือถูกตรวจพบการกระทำผิดที่ด่านตรวจฯ ประชาชนมีสิทธิหรือสามารถโต้แย้งหรือปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดได้อย่างไร สอดคล้องกับการสำรวจทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนต่อจุดตรวจจราจรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น (สุวิทย์ ภูหนองโอ, 2558) ที่ระบุว่า “ปัญหาสำคัญที่ส่งผลการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ ร้อยละ 75 เกิดจากการที่ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกฎจราจรที่เกี่ยวข้อง ” และผลการศึกษากลยุทธ์การตั้งจุดตรวจของตำรวจกับมุมมองและแนวทางหลีกเลี่ยงการใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะเมื่อเผชิญกับการตั้งจุดตรวจ (ศิริยุญา ลาน้ำเที่ยง และปิยะพงษ์ บุชบงก์, 2560) ที่ระบุว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจควรประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและผลจากการกระทำความผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ให้มากกว่านี้เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ขับขี่โดยเน้นระดับชุมชนอำเภอ การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่

2) **การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่:** เป็นสาเหตุประการสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ปัญหาของการที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการตั้งด่านของเจ้าหน้าที่รัฐที่ชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ทางกลุ่มสามารถสะท้อนผลบางประการได้ดังนี้

(1) การตั้งด่านไม่ได้มีการนำมาตรฐานสากลมาใช้ในการปฏิบัติส่งผลให้การตั้งด่านไม่มีมาตรฐาน เช่น ระยะการตั้งด่าน ป้ายการจราจรไม่ชัดเจน การไม่กำหนดเวลาและโซนพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษากลยุทธ์การตั้งจุดตรวจของตำรวจกับมุมมองและแนวทางหลีกเลี่ยงการใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะเมื่อเผชิญกับการตั้งจุดตรวจ (ศิริยุญา ลาน้ำเที่ยง และปิยะพงษ์ บุชบงก์, 2560) ที่เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ควรพัฒนาความเหมาะสมของสถานที่ตั้งจุดตรวจ รวมถึงความเหมาะสมของการตั้งด่านของเจ้าหน้าที่ควรมีความเหมาะสมตามหลักสากล และปรับสภาพตามความเป็นจริง โดยไม่ควรตั้งด่านตรวจทุกวัน เจ้าหน้าที่งานควรเพิ่มการพูดจาที่มีความสุภาพเหมาะสมในการทำงาน การตั้งด่านโดยไม่หวังยอดการนำจับ

(2) การสุ่มตรวจ เรียกหรือจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละคน ไม่ได้มีมาตรฐานตรวจสอบได้ และมีได้มีการชี้แจงให้ผู้ถูกจับกุมทราบถึงสิทธิอย่างชัดเจนแต่เป็นลักษณะของการกล่าวหาและ คาดการณ์ว่ากระทำความผิด การปฏิบัติงานที่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเรียกให้รถยนต์หยุด การตรวจสอบ หรือการค้นรถยนต์ จะเห็นได้ว่า ในการเข้าด่านแต่ละครั้ง แม้ว่าจะเป็นผู้ขับขี่รถยนต์คันเดิม ขับขี่รถยนต์คันเดิม และเวลาและสถานที่เดียวกัน ก็อาจได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ไม่เหมือนกัน เพราะเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีการใช้ “วิจารณญาณ” หรือ ใช้ “ดุลพินิจ” ในการตัดสินใจว่า จะเรียกหรือไม่เรียกบุคคลใดแตกต่างกัน รวมไปถึงกรณีการเลือกปฏิบัติในการสุ่มตรวจ เช่น การเรียกตรวจรถกระบะ รถจักรยานยนต์ รถบรรทุก มากกว่ารถยนต์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ การตั้งด่านอาจเกิดกรณีผู้กระทำความผิดยกเป็นเหตุว่ามีการยึดยาเสพติดและเจ้าหน้าที่ไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะยืนยันหรือโต้แย้งในประเด็นเหล่านี้

(3) มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน เช่น บางคนถูกยึดกุญแจรถ บางคนถูกยึดใบขับขี่ ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนและการขาดความน่าเชื่อถือของผู้กระทำความผิดในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่เชื่อมั่นว่าจะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาการสำรวจทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนต่อจุดตรวจจราจรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น (สุวิทย์ ภูหนองโอ, 2558) โดยเห็นว่า การยึดกุญแจของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ไม่มีใบขับขี่เพื่อให้ไปจ่ายค่าปรับโดยทันทีถือเป็นการเอาเปรียบประชาชนอย่างยิ่ง ซึ่งอาจนำไปสู่การเรียกรับผลประโยชน์ เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต หรือ ดิดสินบนเจ้าหน้าที่

(4) เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่และการอำนวยความสะดวก

3) ปัจจัยอื่น: นอกจากสาเหตุความรู้ความเข้าใจของประชาชน การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ แล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อ ความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจที่สำคัญ ดังนี้

(1) เครื่องมืออุปกรณ์ไม่ได้มาตรฐาน เช่น กรณีด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์อุปกรณ์ที่ใช้ตรวจวัดแอลกอฮอล์ไม่ได้มีสภาพที่เหมาะสม ไม่ถูกสุขอนามัย ได้มาตรฐาน และมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ หรือกรณีรถควั่นดำหรือน้ำหนักเกินมาตรฐาน เครื่องตรวจวัดของเจ้าหน้าที่บางแห่ง ไม่ได้มีมาตรฐานที่ชัดเจนและเพียงพอต่อการตรวจสอบดำเนินการ

(2) หน่วยงานภาครัฐขาดการส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานภาคประชาสังคม เช่น องค์กรภาคธุรกิจ (BO) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และ องค์กรภาคประชาชน (PO) เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการตั้งด่านตรวจ

(3) การขาดระบบการประเมินผลการตั้งด่านในจุดต่าง ๆ เพื่อนำปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นมาพัฒนาปรับปรุงให้การตั้งด่านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องและรักษาสมดุลระหว่างการรักษาความปลอดภัยให้กับสังคมกับสิทธิและเสรีภาพในการเดินทางของประชาชน

ผลกระทบ (Consequences): จากสาเหตุการขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจและการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ถูกต้อง และปัจจัยอื่น ๆ ของการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ นำมาซึ่งผลกระทบที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ ของหน้าที่ตำรวจ ดังนี้

1) การเอื้อประโยชน์ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสในการเรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ได้แก่

(1) การรับชำระค่าปรับในบริเวณที่ตั้งด่าน การให้สินบน (ทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ให้แก่บุคคลเพื่อให้ผู้นั้นกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการตามที่ผู้จ่ายเงินสินบนต้องการ) หรือกรณีที่มีการตรวจค้นรถเป็นโอกาสให้เจ้าหน้าที่สามารถกระทำการทุจริต เพื่อเรียกรับเงินได้

(2) การติดหรือส่วย Sticker หรือเครื่องหมายอื่นใดเป็นสัญลักษณ์ เพื่อประโยชน์ในการผ่านด่าน โดยไม่ต้องถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่

(3) การกำหนดจุดตั้งด่านที่อาจเป็นการเอื้อประโยชน์หรือกลั่นแกล้ง ผู้ประกอบธุรกิจในบริเวณนั้น

2) การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งอาจเกิดขึ้นกับผู้ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ผู้โดยสารประชาชนที่สัญจรไปมา หรือแม้กระทั่งตัวเจ้าหน้าที่ กรณีตัวอย่างการตั้งด่านตรวจที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้แก่

(1) การตั้งด่านในบริเวณที่คับขัน ส่วนใหญ่จะเป็นด้านขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่บนถนนที่มีขนาดกลางและถนนที่มีขนาดเล็ก โดยวิธีการใช้กรวยจราจรตั้งบนถนน เพื่อบังคับช่องทางบนถนนเหลือช่องทางการเดินรถช่องทางเดียว และเป็นการลดจำนวนการใช้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ด้านที่มีระยะหยุดรถไม่เพียงพอ เช่น ทางโค้ง ทางหลุม ทางลงสะพาน เจิงสะพาน ทางเชื่อม ทางร่วม ทางแยก ทางลาดชัน หรือในบริเวณมุมอับสายตา ด้านที่บังคับเปลี่ยนเลนกะทันหัน ด้านที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอทำให้ไม่สามารถสังเกตเห็นด่าน การเรียกรถจากเลนซ้ายสุด เพื่อไปจอดในเลนซ้ายสุดทำให้ตัดหน้ารถคันอื่นการที่เจ้าหน้าที่ใช้ร่างกายตนเองกีดขวางทางจราจรในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

(2) คนร้าย ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องสงสัย ที่ได้กระทำความผิดมาจะขับขีรถฝ่าด่านหรือแหกด่านหนีการจับกุม ซึ่งกรณีนี้อาจเกิดอุบัติเหตุหรือเกิดผลกระทบกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รถคันอื่น หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่สัญจรไปมาอยู่บริเวณนั้นได้

3) การจราจรหนาแน่นและติดขัด การจราจรบนถนนในบริเวณที่ตั้งด่าน มีรถสะสมเป็นจำนวนมาก หรือรถติดมาก ซึ่งอาจเกิดจากการตั้งด่านในสถานที่และเวลาที่มีรถหนาแน่น เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า การตั้งด่านในจุดที่มีการจราจรหนาแน่น เช่น สี่แยกไฟแดง ทางร่วม ทางแยก การไม่วางแผน เพื่อให้มีสถานที่รองรับให้รถที่กระทำผิดมีที่จอด การไม่แบ่งโซนประเภทของรถ เช่น ช่องทางเดินรถ 6 ล้อขึ้นไป ช่องทางจักรยานยนต์ เป็นต้น

4) การตั้งคำถามไปสู่การตรวจสอบกรณีอื่นเพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อาทิ กรณีที่มีการตั้งคำถามร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ปปส. เพื่อตรวจหาผู้เสพยาเสพติด ซึ่งกรณีการตรวจเพิ่มเติม รวมถึงการ รื้อ/ค้น ทรัพย์สินส่วนตัวในรถ ซึ่งยังไม่มีขั้นตอน กระบวนการ และกรอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ชัดเจนพอสมควรแก่เหตุ เช่น ควรมีการกำหนดลักษณะ พฤติการณ์ ข้อมูล ข้อบ่งชี้ ข้อสันนิษฐาน เพื่อนำไปสู่การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ว่าเป็นรถของผู้ต้องสงสัย หรือผู้กระทำความผิดหรือไม่ ไม่ใช่ค้นรถตามอำเภอใจ

5) การเกิดอาชญากรรมหรือความสูญเสียอื่น ๆ ได้แก่

(1) การทะเลาะวิวาทและการทำร้ายร่างกายระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชน

(2) การใช้กิริยามารยาท การข่มขู่ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่กับประชาชนซึ่งอาจนำมาสู่การฟ้องร้อง

(3) การหลบหนีโดยการแหกด่านซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

(4) ผู้ที่ถูกจับกุมและถูกดำเนินคดีจะเป็นผู้มีประวัติเสื่อมเสีย โดยเฉพาะ ถ้าเป็นข้าราชการ กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกโดยไม่รอลงอาญา ข้าราชการอาจถูกลงโทษทางวินัยให้ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการได้

(5) ปริมาณคดีจราจรขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก นำมาซึ่งผลกระทบด้านเวลาและค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนและงบประมาณภาครัฐในการดำเนินคดีในศาล

(6) ภาพลักษณ์และชื่อเสียงของเจ้าหน้าที่และประชาชน เนื่องจากอาจก่อให้เกิดสถานการณ์ “Trial by Media” การถ่ายคลิปลีวีดีโอในระหว่างจับกุม ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่และประชาชน (ในกรณีที่ยังไม่ผิด) ปัจจุบันทั้งฝ่ายประชาชน และเจ้าหน้าที่ต่างก็มีกล้องที่สามารถบันทึกเหตุการณ์ได้ทั้งสองฝ่าย แต่คลิปที่ถูกปล่อยออกมาก็จะถูกตัดต่อเฉพาะช่วงที่ตัวเองได้ประโยชน์เพื่อโพสต์สู่สื่อสังคม ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ สังคมก็จะร่วมกันตัดสินไปแล้วว่า ใครถูก/ผิด และผู้ที่อยู่ในฝั่งเสียงข้างน้อยก็จะเสื่อมเสียอยู่ในสังคมไม่ได้

(7) ปัญหาเรื่องการรักษาความสะอาดอนามัยที่ดีโดยเฉพาะเรื่องโรคติดต่อ ที่สามารถแพร่กระจายได้ทางน้ำลาย ในภาวะที่มีการระบาดของโรคติดต่อในปัจจุบันนี้ การตั้งด่านบางด่าน เช่น ด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องเป่าแอลกอฮอล์ที่ไม่ (รู้ว่า) ถูกสุขลักษณะหรือไม่ มาใช้ในการตรวจวัดแอลกอฮอล์อาจทำให้เกิดการแพร่กระจายหรือเกิดการติดต่อโรคได้ และถึงแม้ว่าไวรัส Covid19 จะหายไปแล้ว โรคติดต่ออื่น ๆ ที่สามารถติดต่อได้ทางน้ำลายได้ เช่น โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ A ก็ยังเป็นประเด็นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อหาแนวทางการตรวจแบบอื่นที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เมื่อทางกลุ่มผู้ศึกษาได้พิจารณาสาเหตุของสภาพปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแล้ว สามารถวิเคราะห์ความเพิ่มเติมได้ว่า ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการตั้งด่านตรวจฯ ตั้งอยู่บนสาเหตุสำคัญหลัก ๆ ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ และการบังคับใช้

กฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งสาเหตุดังกล่าวล้วนเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม แม้การไม่รู้กฎหมายของประชาชนจะไม่สามารถกล่าวอ้างเป็นข้อแก้ตัวได้ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายของประชาชนเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากปัจจุบัน แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – พ.ศ. 2565) ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการบริหารงานยุติธรรมที่มีธรรมาภิบาลและโปร่งใส และสร้างสังคมที่มีความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงการสร้างสังคมที่เคารพกฎหมายเพื่อยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมให้เพิ่มสูงขึ้น ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการขาดทักษะ การมีส่วนร่วมในการป้องกันเพื่อมิให้ตนเองตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ถือเป็นการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐต่อประชาชน ถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นตามองค์ประกอบความเชื่อมั่นเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการตั้งด่านที่เป็นปัญหาได้สะท้อนถึงความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์หรือซื่อตรงในการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ความไว้วางใจได้หรือพึ่งพาอาศัยได้ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเปิดเผย ตรงไปตรงมา มีความเห็นอกเห็นใจและไม่ใช้อำนาจ รวมไปถึงความคุ้มค่าจากการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่าน ซึ่งปัญหาการขาดความเชื่อมั่นนี้ได้สะท้อนผ่านความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ การเอื้อประโยชน์หรือการป้องกันมิให้มีการทุจริตคอร์รัปชัน การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดมาตรฐานทั้งตัวบทบัญญัติกฎหมาย ความเป็นมืออาชีพในการบังคับใช้ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเหล่านี้สะท้อนถึงระบบการบริหารจัดการขององค์กรตำรวจตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจระยะ 20 ปี ในหลายประเด็น อาทิ การปรับปรุงการบริหารงานบุคคล โดยการปฏิรูประบบการศึกษาและฝึกอบรมข้าราชการตำรวจทุกระดับ ทุกสายงาน ให้ได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมและความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน การปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมาย ผ่านการสร้างความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนกับส่วนราชการอื่น องค์กรภาคธุรกิจเอกชน องค์กรเอกชนไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย สร้างระบบตรวจสอบมาตรฐานวิชาชีพ การตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหา การปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการ เพื่อดึงดูดอย่างมีประสิทธิภาพ การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่สอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจ ให้มีการใช้เทคโนโลยีในการบังคับใช้กฎหมายจราจร ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบด้านจราจร เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปรับค่านิยม ทัศนคติ และวัฒนธรรมองค์กร รวมถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปตำรวจ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 6: การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย รวมถึงแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความเสมอภาคเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติผ่านการพัฒนากลไกการบังคับตามกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำ มีความเสมอภาค และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 6 ที่มุ่งเน้นการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐผ่านการวาง

ระบบบริหารราชการ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการพัฒนาระบบการให้บริการของประชาชนของหน่วยงานภาครัฐให้ทันสมัยเป็นธรรมและเป็นสากล

ดังนั้นการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ นอกจากจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วที่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์และข้อเสนอการปฏิรูปด้านต่าง ๆ แล้ว ยังนำมาซึ่งการสร้างสังคมเคารพกฎหมายผ่านวินัยการจราจรด้วย

ข้อเสนอแนะในการจัดการกับปัญหา (Recommendations)

ภายหลังที่ทางกลุ่มผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของสภาพปัญหาการตั้งด่านตรวจฯ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่บางกรณีกระทบกับความเชื่อมั่นของประชาชน นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและแก้ไขปัญหาได้สาเหตุที่แท้จริง อันจะนำมาซึ่งการสร้างเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรและการดำเนินการเกี่ยวกับด่านตรวจต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งการลดปัญหาคดีจราจรและคดีอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นไปสู่ศาล รวมถึงลดความสูญเสียจากอุบัติเหตุการดำเนินการแก้ไขปัญหาจึงควรมีการดำเนินการ ดังนี้

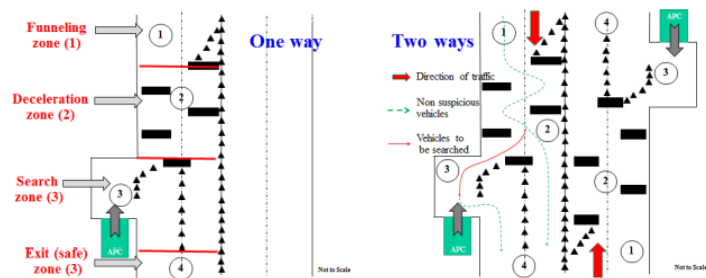
1. นำมาตรฐานสากล 4 โชน ในการตั้งด่าน การจับกุมในการตั้งด่านมาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ด้วยการจัดทำแนวปฏิบัติที่เป็นสากลให้เจ้าหน้าที่ ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการออกแนวปฏิบัติตามหนังสือ ตร ด่วนที่สุดที่ .0625.23/3779 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2540 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด และมีการกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดอีกครั้งตามนัยหนังสือ ตร ที่ .0007.34/5578 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2556 ซึ่งครอบคลุมมาตรการต่าง ๆ ได้แก่

(1) มาตรการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด โดยมีการกำหนดความหมายของด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน มีการระบุข้อกำหนดของการจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด มีการระบุแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เช่น การตั้งด่านจะต้องมีเครื่องหมายจราจรว่าหยุดตรวจ มีสิ่งกีดขวางหรือสัญญาณให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ง่ายในระยะไกล ส่วนในเวลากลางคืนต้องจัดให้มีแสงสว่าง และมองเห็นในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตรก่อนถึงจุดตรวจ เป็นต้น มีการกำหนดให้มีการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติ เช่น มีการกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาระดับต่าง ๆ ต้องมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่

(2) มาตรการป้องกันการเรียกรับผลประโยชน์ พฤติการณ์ที่ส่อไปในทางทุจริต และการสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน เช่น การคำนึงถึงสภาพการจราจรและความปลอดภัย สถานที่ต้องเปิดเผยเพื่อไม่ให้เกิดความเคลือบแคลงในการปฏิบัติงาน

(3) มาตรการเสริมการปฏิบัติและการลงโทษ เช่น การพิจารณาดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริต

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันก็ยังปรากฏเรื่องร้องเรียนและปัญหาที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อยู่อย่างต่อเนื่อง จึงควรมีการทบทวนแนวปฏิบัติดังกล่าวและเพิ่มเติมประเด็นต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้มีการระบุให้ครบถ้วนตามหลักสากล เช่น การนำแนวปฏิบัติสากลของสหประชาชาติ (United Nations on Police Tactics and Techniques Checkpoint) มาประยุกต์ใช้โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อทั้งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ บริเวณจุดตรวจ และประชาชนที่สัญจรผ่านไปมา ซึ่งตามแนวมาตรฐานจะมีการกำหนดโซนในการตรวจสอบยานพาหนะเป็น 4 โซน ได้แก่ (1) โซนส่วนหน้าที่เริ่มมีการตั้งกรวย (funneling zone) (2) โซนลดความเร็ว (deceleration zone) (3) โซนตรวจค้น (search zone) และ (4) โซนปลอดภัย (safe zone) โดยมีการตั้งด่านที่แตกต่างกันระหว่างถนนที่มีการจราจรไปในทิศทางเดียวกัน (one way) และถนนที่มีการจราจรสองทิศทาง (two way) การจัดให้มีทางเดินที่ปลอดภัย รวมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องมี อาทิ ป้ายหยุดตรวจตามแบบมาตรฐาน ซึ่งของไทยจะมีที่กำหนดโดยกรมทางหลวงกับกรมขนส่งทางบก กรวยยาง นกหวีด ถุงมือ กล้องถ่ายรูป เสียง / อุปกรณ์การบันทึกภาพ / เสื้อสะท้อนแสง ไฟฉาย / (กรณีตรวจกลางคืน) กระบองไฟ วิทยุสื่อสาร ตลับเมตร , ดินสอ , กระดาษลอกลาย เอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบฟอร์มต่าง ๆ เครื่องตรวจวัดแอลกอฮอล์ เครื่องตรวจระเบิด ดังปรากฏโดยสรุปตามภาพ

นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงสุขอนามัยในกรณีที่มีการใช้เครื่องตรวจแอลกอฮอล์ ควรมีการทำความสะอาดและจัดการให้ถูกสุขลักษณะ ทั้งนี้ การตั้งด่านโดยการนำมาตรฐานสากลของสหประชาชาติมาใช้จะช่วยแก้ไขปัญหการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดสกัดหรือจุดตรวจในหลายประเด็น ทั้งรูปแบบของการตั้งด่านที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายในการสุ่มตรวจ การตรวจ การจับ การปรับที่ไม่เป็นธรรมที่นำไปสู่การทุจริตและประพฤติดิบชอบได้

2. ฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยการฝึกอบรม ควรมีวิทยากรกระบวนการที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ ข้อควรระวัง กรณีศึกษา การถอดบทเรียนสถานการณ์ให้เจ้าหน้าที่สามารถนำไปปฏิบัติและขยายผลต่อให้กับกลุ่มเป้าหมายที่รับผิดชอบให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคารพสิทธิมนุษยชน และมีความเข้าใจในประเด็นการตั้งด่านที่ถูกต้อง ดำเนินการขยายผล จัดกิจกรรมส่งเสริมอย่างต่อเนื่องร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อต่อยอดไปยังภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างการรับรู้ผ่านช่องทางสื่อบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างสังคมเคารพกฎจราจร

เช่น Line Facebook Instagram ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสังคมเคารพกฎจราจร โดยให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและมาตรการทางกฎหมายที่ควรรู้ในการตั้งด่าน รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติ หรือสร้างจิตสำนึกในการขับขี่ และการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการรักษากฎจราจร เพื่อให้มีความปลอดภัยทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นตั้งแต่ขั้นการขอใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ รวมทั้งการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่ด่านตรวจ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ เนื่องจากความไม่เชื่อมั่นส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นด่านที่ตั้งถูกต้องตามกฎหมาย หรือด่านลอย ดังนั้น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในการตั้งด่าน จะต้องอยู่ในรูปแบบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ง่ายและเข้าถึงได้ทันที ณ จุดที่ตั้งด่าน เช่น การจัดทำ QR Code การจัดทำ Mobile Application โดยจะแสดงข้อมูลรายละเอียด วัตถุประสงค์ของการตั้งด่าน รายชื่อผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ช่องทางการร้องเรียน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องด้วยตัวของประชาชนเอง จะช่วยลดปัญหาข้อสงสัย สร้างความมั่นใจ สร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชนในการดูแลรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อย่างปราศจากข้อสงสัย

การฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง สำหรับการสร้างการรับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนเข้าใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่จากลบให้เป็นบวกได้ (Skogan, 2005) และการพูดจาหรือการสื่อสารให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่เป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จสำเร็จในการจัดการจราจร ระเบียบวินัยจราจร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Welch และ Fulla (2005) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตมหานครชิคาโก โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพูดจาที่สุภาพ และชี้แจงเหตุผลในการตั้งด่านอย่างชัดเจนและที่สำคัญการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างในการรักษากฎจราจรให้ประชาชนเห็นและปฏิบัติตาม (Alpert, MacDonald, and Dunham, 2005) ซึ่งหากนำข้อค้นพบนี้ไปปฏิบัติ ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนก็จะสามารถแก้ไขไปได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ผ่านการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิ เสรีภาพ กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3

4. สร้างความร่วมมือขององค์กรภาคธุรกิจ (BO) องค์กรพัฒนาภาคเอกชน (NGO) ผ่าน

แนวคิดด้านชุมชน การนำแนวคิดของด้านชุมชนโดยให้องค์กรภาคธุรกิจและองค์กรพัฒนาภาคเอกชนมาร่วมสนับสนุน โดยการให้คนในชุมชนมาร่วมตั้งด่านจะช่วยลดอุบัติเหตุแบบสหสาขา เพื่อสกัดกลุ่มเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โดยด้านชุมชนอาจเป็นจุดสกัดบริเวณทางเข้า-ออกชุมชน หรือจัดเป็นลักษณะด่านเคลื่อนที่ไปตั้งตามจุดเสี่ยง ณ ช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ โดยรูปแบบของด้านชุมชนต้องมีกรวย สัญญาณไฟ และอุปกรณ์จำเป็นต่างๆ ในการตั้งด่าน โดยวิธีการปฏิบัติของทีมที่อยู่ในด้านชุมชนคือ รมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องป้องกันอุบัติเหตุและสกัดคนเมาไม่ให้ขับขี่และหยุดพักให้หายเมาก่อน ยึดรถชั่วคราว ถ้าเกิดการขัดแย้งให้แจ้ง

เจ้าหน้าที่ตำรวจมาดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถส่งผลในการลดอุบัติเหตุในชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนวคิดของการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรทางถนนในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจระยะ 20 ปี ด้านการปฏิรูประบบงานสอบสวนและการบังคับใช้กฎหมายผ่านการสร้างความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนกับส่วนราชการอื่น องค์การภาคธุรกิจเอกชน องค์การเอกชนไม่แสวงหาผลกำไร ดำเนินการในลักษณะประชารัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

5. ส่งเสริมกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อออบกู้ภาพลักษณ์และสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนว่าเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม ควรส่งเสริมให้มีมาตรการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในขณะเดียวกันต้องรักษาคุณภาพของการตรวจสอบไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องต้องเผชิญกับภาวะกดดัน และเกิดความลังเลในการบังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติหน้าที่อันเนื่องมาจากการถูกจับผิดเกินควร ทั้งนี้มาตรการที่ควรนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลประกอบที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจระยะ 20 ปี ด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การพัฒนาระบบตรวจสอบการใช้อำนาจของข้าราชการตำรวจระดับต่างๆ พัฒนางานตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบควบคุม การใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรม การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) การนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณที่มีการตั้งด่าน รวมทั้งการติดตั้งกล้องที่หมวกกันน็อคหรือตัวเจ้าหน้าที่ เพื่อถ่ายภาพและบันทึกภาพ ซึ่งจะสามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ว่าปฏิบัติอย่างถูกต้องหรือไม่

2) การมีระบบควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยผู้ตรวจการออกสุ่มตรวจการปฏิบัติตามรอบระยะเวลาที่กำหนดในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีการจัดทำแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (3) การมีกระบวนการให้ประชาชนสามารถโต้แย้งได้ หากไม่ถูกต้อง รวมทั้งการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถแจ้งเรื่องร้องเรียน อาทิ การส่งภาพและคลิปวิดีโอ หากพบว่ามี การตั้งด่านอย่างไม่ถูกต้องผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐจัดเตรียมให้

6. มาตรการยกเว้นโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในครั้งแรก สำหรับผู้กระทำความผิดครั้งแรก ถือว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจนติดเป็นนิสัย หรือทำซ้ำบ่อย ๆ จึงควรให้โอกาสในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อไม่ให้มีคดีติดตัว และยังช่วยลดคดีในการขึ้นศาลได้ แต่ทั้งนี้ การยกเว้นโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในครั้งแรก จะต้องเป็นการกระทำความผิดกฎหมายจราจรที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรง ซึ่งมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดต่างจากคดีอาญา โดยทั่วไป ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น เป็นกระทำความผิดต่อกฎระเบียบเท่านั้น การลงโทษในการกระทำความผิดครั้งแรก อาจเป็นการตักเตือน การทำกิจกรรมบริการสังคม การอบรมกฎหมายจราจร หรือวางข้อจำกัดในการขับขี่ เช่น ขับรถไปกลับเฉพาะบ้านกับที่ทำงานเท่านั้น และจัดให้มีการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บประวัติการกระทำความผิดจราจร เพื่อเก็บสถิติการกระทำความผิดไว้ โดยมีการกำหนดการตัดคะแนนในการกระทำความผิด หากตัดคะแนนตามจำนวนที่กำหนด จะไม่ให้ต่อทะเบียนรถยนต์หรือใบอนุญาตขับขี่ และผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้วจะได้รับโทษสูงขึ้น ซึ่งอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่และเพิกถอนสิทธิบางอย่างได้

7. จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เพียงพอ การจัดเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับงานและมีจำนวนที่เพียงพอเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยควรมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ ให้ชัดเจนเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ส่วนหน้า ทำหน้าที่ในการเรียกรถหรือคัดรถเป้าหมาย (2) ส่วนกลาง ทำหน้าที่ตรวจสอบ (3) ส่วนหลัง ทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างละเอียดรวมทั้งการดำเนินการแจ้งข้อหาและการปล่อยรถเมื่อตรวจสอบเสร็จ โดยควรกำหนดจำนวนของเจ้าหน้าที่ในแต่ละส่วนข้างต้นให้เหมาะสม เช่น ส่วนหน้าไม่ควรมีจำนวนมากจนเกินจำเป็นเพราะจะทำให้การจราจรติดขัดได้ แต่ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ในส่วนตรวจสอบ อีกทั้งควรมีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับงาน เช่น เจ้าหน้าที่ส่วนหน้าควรเป็นคนที่มีความไหวพริบและมีประสบการณ์ นอกจากนี้ การจัดแบ่งโซนในการดำเนินการของแต่ละจุดควรคำนึงถึงชนิดของรถ ปริมาณการใช้พื้นที่ และความปลอดภัย และจัดให้มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกจราจรด้วย

8. จัดทำระบบประเมินผู้ปฏิบัติงาน ณ จุดตรวจ การประเมินผลการปฏิบัติงานถือเป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กรที่ช่วยชี้วัดความสำเร็จได้ การจัดทำระบบประเมินผู้ปฏิบัติงาน ณ จุดตรวจ โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 แบบ คือ (1) ประเมินโดยหัวหน้าชุดผู้ควบคุม (2) ประเมินโดยประชาชนที่ผ่านด่านตรวจ ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเอาใจใส่ในงาน การพัฒนางานของแต่ละบุคคลจะส่งผลต่อการเลื่อนตำแหน่ง ขึ้นเงินเดือน การชมเชย การให้รางวัล เป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ผลการประเมินจะช่วยบอกว่าองค์กรควรปรับปรุงเรื่องใด เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาตัวเองอย่างไร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจระยะ 20 ปี ด้านการปรับปรุงการบริหารงานบุคคล และการปฏิรูประบบงานสอบสวนและการบังคับใช้กฎหมายผ่านการสร้างระบบตรวจสอบมาตรฐานวิชาชีพ การตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาค่าตอบแทนและสวัสดิการ เพื่อดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรีและเหมาะสมสำหรับข้าราชการตำรวจที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การพัฒนาระบบตรวจสอบการใช้อำนาจของข้าราชการตำรวจระดับต่างๆ พัฒนางานตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบควบคุมเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปรับค่านิยมทัศนคติ และวัฒนธรรมองค์กร

ภาพที่ 3 ความเชื่อมโยงสภาพปัญหา ผลกระทบ แผน นโยบาย ยุทธศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปสู่ข้อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา

สรุป (Conclusion)

ปัจจุบันการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ แม้จะยังเป็นประเด็นปัญหาที่ปรากฏอยู่ในสังคมและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน แต่มีได้หมายความว่า การตั้งด่านตรวจจะไม่มีประโยชน์ต่อสังคม หากแท้จริงแล้วการตั้งด่านตรวจเปรียบเสมือนป้อมปราการหนึ่งซึ่งช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยบางประการให้กับสังคม เช่น การลดปัญหาเมาแล้วขับ เนื่องด้วยการดื่มสุรานั้นเป็นเรื่องปกติในสังคมไทย แต่การดื่มสุราแล้วขับรถนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรปกติเพราะเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้อย่างสูง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่เกิดขึ้นแค่ผู้เมาแล้วขับเท่านั้นแต่จะส่งผลกระทบถึงผู้อื่นที่อยู่ในเส้นทางด้วย อาจทำให้ผู้บริสุทธิ์บาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ ดังนั้นการตั้งด่านมีผลดีในการตรวจสอบการดื่มของผู้ขับจะจุดตั้งด่าน และยังส่งผลด้านการป้องปรามด้านจิตวิทยาด้วยว่าผู้ที่ดื่มเกรงกลัวด่านทำให้ไม่ดื่มหรือดื่มแล้วไม่ขับรถเองใช้บริการรถสาธารณะหรือบริการคนขับแทนลดปัญหาเด็กแว้นซ์ที่สร้างปัญหารบกวนความสงบสุขและสร้างปัญหาในการใช้ถนนของประชาชน รวมทั้งเป็นจุดสกัดอาชญากรรมแล้วมีการหลบหนีโดยผู้หลบหนีใช้เส้นทางที่มีการตั้งด่านจะทำให้มีการจับกุมได้ง่าย การไล่ตามจับอาจไม่ได้มีประสิทธิภาพมากพอเทียบกับการที่ตั้งด่านเพื่อเป็นจุดสกัดในเส้นทางที่อาชญากรอาจหลบหนีได้ เป็นต้น

การแก้ไขปัญหผ่านข้อเสนอแนวทางทั้ง 8 ประการดังกล่าวข้างต้น เป็นข้อเสนอแนวทางที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่ควรจะได้มีการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การแก้ไขปัญหาคความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ข้อพิพาทหรือปัญหาเกี่ยวกับการตั้งด่านจะหมดไปทันที หากแต่เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น โดยเฉพาะการโต้แย้งว่ามีการกระทำความผิด หรือการโต้แย้งเกี่ยวกับโทษปรับ ซึ่งถือเป็นคดีเล็กน้อย จึงอาจมีความจำเป็นต้องพัฒนา กลไกหรือเครื่องมือที่จะให้เกิดการเจรจาหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อลดปริมาณคดีหรือข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน อันจะช่วยรักษาสัมพันธภาพและปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลในอนาคต นอกจากนี้ ควรมีการพิจารณาในระยะยาวว่าการตั้งด่านยังมีความเหมาะสมอีกหรือไม่ เนื่องจากทรรณะของเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่เห็นว่า การตั้งด่าน ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ โดยมองว่าพื้นฐานทางการใช้รถใช้ถนนของคนไทย ไม่ได้ปลูกฝังทางด้านกฎระเบียบจราจรให้เกิดเป็นจิตสำนึกการใช้รถใช้ถนน ซึ่งแตกต่างจากชาติที่ประชาชนให้ความสำคัญด้านวินัยจราจรอย่างเคร่งครัด เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมัน สวีเดน ประกอบกับปัจจุบันมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Application ที่ทำให้ประชาชนทั่วไปทราบได้ว่าการตั้งด่านตรวจ จุดสกัด จุดตรวจตรงไหนบ้างและจะมีการหลีกเลี่ยงเส้นทางดังกล่าว จึงควรที่จะได้มีการทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการตั้งด่านว่ายังคงมีความจำเป็นหรือไม่ หรือควรคงการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ ไว้เฉพาะเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นเท่านั้น

บรรณานุกรม (References)

ภาษาไทย

- จินดา กลัปลา (2559) แนวคิดการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรทางถนนในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เข้าถึงได้จาก <https://ldpthailand.org/th/2016/07/> เข้าถึงวันที่ 20 มีนาคม 2563
- ไพรัช ใจอาแซ (2562). การประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการตั้งด่านตรวจ จุดสกัด จุดตรวจ ของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริญา ลานน้ำเที่ยง และปิยะพงษ์ บุชบงก์ (2560). กลยุทธ์การตั้งจุดตรวจของตำรวจกับมุมมองและแนวทาง หลีกเลี่ยงการใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะเมื่อเผชิญกับการตั้งจุดตรวจ. เอกสารประกอบการประชุม วิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 13.
- สุวิทย์ ภูหนองโอม. (2558). ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนต่อจุดตรวจจราจรในเขตเทศบาลนคร ขอนแก่น. วารสารการบริหารท้องถิ่น. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2558).
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อ กระบวนการยุติธรรม เสนอนายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2562
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด 0625.23/3779 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2540 และหนังสือ ตร. 0077.34/5578 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2556 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เข้าถึงได้จาก <http://www.jaray.police.go.th/2014/pdf/4> เข้าถึงวันที่ 1 มีนาคม 2563
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. ร่างแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562-2565). เข้าถึง ได้จาก <http://www.oja.go.th/TH/plan/> เข้าถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563
- อชิรวิทย์ สุพรรณเภสัช. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานตำรวจจราจร ตำรวจภูธรภาค 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ตำรวจ.

ภาษาอังกฤษ

Police tactics & techniques checkpoint, UN Peacekeeping PDT Standards for Formed Police Units, 1st edition 2015, <http://dag.un.org/bitstream/handle/11176/387389/Checkpoints.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, เข้าถึงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563.

Skogan, W. G. (2005). "Citizen Satisfaction with Police Encounters." In **Police Quarterly**. 8 (3), 298 - 321. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1098611104271086?icid=int.sj-abstract.similar-articles.3&>, เข้าถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2563.

Welch, E.W. and Fulla, S. (2005). Virtual Interactivity between Government and Citizens: the Chicago Police Department's Political Communication, 22, 215-236.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10584600590933205?journalCode=upcp20>, เข้าถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2563.

ภาคผนวก ก.
รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง - สังกัด
๑.	นายคมชัย กวินอัครฐิติ	กรรมการผู้จัดการ บริษัท คมัมพัชร จำกัด
๒.	นายภาณุพันธ์ สวงนพรรค	รองประธานเจ้าหน้าที่บริหารงาน IT & Operations บริษัท เดอะ ไวท์สเปซ จำกัด
๓.	นางจิตลัดดา เสี่ยงใส	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๔.	นางนัยนา ภาวินทุ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๕.	นางสาวเปรมมิตา หนูเรืองงาม	หัวหน้ากลุ่มกฎหมาย สำนักงานกิจการยุติธรรม
๖.	นายสุวิชาญ รักษรตนาก	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาบุคลากรด้านบริหาร สถาบันพัฒนา บุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)
๗.	นายทอง สีหาวงษ์	อนุกรรมการสำนักงานกิจการระหว่างประเทศ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์
๘.	พันตำรวจโท วิศรุตม์ จันทรสุวรรณ	รองผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ๕ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๙.	นายสุภัทร คชเชน	ประธานสภานายความจังหวัดนครศรีธรรมราช สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์
๑๐.	นางสาววิรัชฐา ปังกร	ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม
๑๑.	นางสาวสุปราณี สถิตชัยเจริญ	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ กองข่าวกรองทางการเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (.ปปง)
๑๒.	นายปริสร สุขประเสริฐ	ผู้อำนวยการส่วนมาตรฐานพิกัตอัตราตุลาการ ๖ กองพิกัตอัตราตุลาการ กรมตุลาการ
๑๓.	นายพัสกร ทัพมงคล	นิติกรชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการส่วนบังคับคดี กองกฎหมายและคดี สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ปัญหา ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติในการตั้งด้านตรวจต่าง ๆ

สาเหตุ

- **ประชาชน** ความรู้ความเข้าใจของประชาชน
 - ไม่รู้กฎหมาย/กฎ/ระเบียบ/วัตถุประสงค์ การตั้งด้านต่าง ๆ
 - ไม่รู้สิทธิเมื่อถูกเรียกหรือถูกจับ
- **เจ้าหน้าที่** การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่
 - การตั้งด้านไม่ได้นำมาตราฐานสากลมาใช้
 - การสุ่มตรวจ เรียกจับกุม ไม่มีมาตรฐานเป็นดุลยพินิจ
 - การลงโทษมีมาตรฐานต่างกัน
 - เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่
- **ปัจจัยอื่น**
 - เครื่องมืออุปกรณ์ไม่มีมาตรฐาน
 - ขาดระบบการประเมินผลการตั้งด้าน

ผลกระทบ

- 1 การเอื้อและเรียกรับผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่
- 2 เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน
- 3 การจราจรติดขัด
- 4 การตั้งด้านนำไปสู่การตรวจสอบกรณีอื่น ๆ
- 5 เกิดอาชญากรรมและความสูญเสียอื่น

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด้านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจโดยภาพรวม

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- 1 การนำมาตราฐานสากล 4 โซน ในการตั้งด้านการจับกุมมาเป็นแนวทางการดำเนินการ
- 2 ฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
- 3 สร้างการรับรู้ผ่านช่องทางสื่อบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับการตั้งด้าน (เริ่มตั้งแต่ขั้นการขอใบอนุญาตจับกุมและทุกด้านตรวจ)

- 4 สร้างความร่วมมือขององค์กรภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ผ่านแนวคิดด้านชุมชนมาใช้
- 5 ส่งเสริมกระบวนการตรวจสอบท่วงคุณ (นำเทคโนโลยีมาใช้ ใช้ระบบผู้ตรวจสุ่มตรวจ สร้างกระบวนการให้ประชาชนสามารถโต้แย้งได้)

- 6 มาตรการยกเว้นความผิดครั้งแรก
- 7 จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เพียงพอ
- 8 จัดระบบการประเมินผู้ปฏิบัติงาน ณ จุดตั้งด้าน

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจ 20 ปี

- การปรับปรุงการบริหารงานบุคคล
- ระบบการบังคับใช้กฎหมาย
- ค่าตอบแทน/สวัสดิการ
- การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ : การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เป็นมาตรฐานสากล

แผนปฏิรูปประเทศ

- ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ

แผนแม่บท ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 - 2565

การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

- ยุทธศาสตร์ 1 การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมสูงขึ้น

ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ